

NAD BREZDNOM.

Povest. — Spisal Jos. Vandot.

7.

Veselo so pele sekire na rovtu in njihova pesem se je razlegala daleč skozi molčeči gozd. Svetel dan je bil in nebo je bilo jasno kakor oko nedolžnega deteta. Drvarji so prepevali pri svojem delu; saj so se spočili včeraj na božjo nedeljo. Njihove roke so bile polne novih moči in duh poln nove bodrosti. Še celo stari Matija se je muzal zadovoljno in je pel polglasno neko staro pesem, ki je ne pozna več današnji mladi rod. Toda sredi pesmi je umolknil hipoma in se je ozrl tja gori, kjer je obsekaval Košutnikov Inja staro, široko smreko.

»Hej, Inja! pojdi sem!« je zavpil stari drvar. Inja je vrgel sekiro na tla in je stekel k Matiji. »Kaj hočete, stric Matija?« ga je vprašal.

»Ravno zdaj sem se spomnil, da nam zmanjka še ta teden sira,« je rekel Matija. »Pa mi je pravil včeraj planšar Tomaž, da poženejo jutri ali pojutrišnjem živino s planine. Zato moraš še danes na planino. Ali si slišal? Takoj po kosilu moraš na planino.«

»Pojdem, rad pojdem,« je odvrnil Inja in je odšel nazaj k svoji smreki. Vsi drvarji so prepevali. Samo Inja je molčal in ni mu bilo do petja. Premišljeval je o včerajšnjem dnevu in se je čudil, kako je mogel storiti kaj takega. Če bi danes prišel Lojz, pa bi ga pregovarjal, naj gre z njim na Police — o, kar odrekel bi mu, z vso odločnostjo odrekel. In tudi nobena izkušnjava bi ga ne premagala, pa najsi bi bila še tako huda ... Čudno, čudno, da je mogel včeraj storiti kaj takega. A kaj! Svetle kronice so ga zapeljale. Saj je videl v duhu malo, siromašno Minico, kateri je obljubil novo krilce in jopico. Žalostna je bila Minica, in da bi jo razveselil, je storil Inja velik, velik greh na sveto nedeljo.

Zato je bil Inja tisti ponedeljek tako potr. Kar srce mu je stiskalo nekaj težkega. Ves je bil pobit; saj se je zavedal velikega greha, ki ga je bil storil včeraj. Molčé je obsekaval smreko in še zmenil se ni za drvarje, ki so prepevali po rovtu.

Enkrat se je pa ozrl tja doli na kočo. In tedaj je vztrepetal, in sekira mu je padla iz rok. Lice mu je postalo rdeče, in v zadregi je gledal na moža, ki je šel po stezi sem od koče. Bil je njegov oče.

Košutnik je pozdravil starega Matijo. Potem je pa stopil naravnost k sinu. Inja je bil tako preplašen, da mu ni šel niti naproti. Povesil je oči in je čakal, kdaj pride oče k njemu.

»O, glej ga no!« je nagovoril Košutnik sina. »Prišel sem pogledat k tebi, kako se ti kaj godi. Ni te bilo včeraj domov. Veš, ves dan smo te čakali, pa te ni bilo. No, sem pa jaz prišel k tebi pogledat,

ker sem mislil, da se ti je pripetilo kaj slabega. Glej, no — pa si zdrav kakor postrv v Pišenci.«

»Zdrav sem, oče,« je odgovoril Inja in je še vedno gledal v zadregi na tla. Ni se upal pogledati očetu v obraz, ker ga je bilo strah in sram.

»Ahm, zdrav pa, zdrav,« je nadaljeval Košutnik, in čelo se mu je pomračilo. »Zdrav si, Inja, na telesu si zdrav. A kako je s tvojo dušo? Ali je pa tudi tvoja duša zdrava, te vprašam, Inja?«

Inja ni bil več rdeč, ampak je pobledel. Stresnil se je, pa je pogledal za trenotek v očetu obraz, ki je bil ves žalosten in poln skrbi. Injo je zapeklo nekaj bridkega, da je povetil oči in je molčal.

»Čakali smo te včeraj,« je nadaljeval Košutnik, »ves dan smo te čakali. Minila je maša, a ti nisi bil pri njej. S kosilom smo te čakali, a ti nisi prijel za žlico... Pa sem šel sam danes sem v Kot, da te povprašam, kako in kaj... Povej mi, zakaj nisi šel včeraj k maši? Zakaj nisi prišel domov, ko si pa vendar imel zadosti časa?«

Inja ni vedel, kaj naj odgovori. Resnice ni smel povedati, ker bi se bil oče razhudil in bi ga pričel oštevati. Toda lagati se ni hotel, ker se mu je zdelo nekaj strašnega, če bi se lagal očetu. Sam ni vedel, kaj naj začne. Pač se mu je dvignil v duši glas, ki mu je govoril, naj pove očetu resnico. Toda tisti glas je udušil spet strah pred očetom. Zato se je potuhnil Inja pred očetom, prvič v svojem življenju se je potuhnil.

»Na Police sem šel,« je rekel boječe. »Veste, oče, na Police sem šel trgat planike...«

»A, na Policah si bil?« se je začudil Košutnik in je zmajal z glavo. »Na sveto nedeljo si bil na Policah, mesto da bi bil šel k maši? Glejte si no, glejte si no! Ali te ni nič sram? Ali sem te tako učil, ko si bil še pri meni doma? Tako daleč si že prišel, da si pričel zanemarjati sveto mašo! Inja, Inja, kaj bo še iz tebe?«

Inja je povetil glavo in ni izpregovoril besedice. Oče pa je govoril ostre in resne besede. Bil je ves žalosten in glas se mu je tresel, ko je govoril sinu in ga ošteval. Inja ga je poslušal, in oči so mu bile rosne. Zavedal se je, da je nalaгал očeta, in to ga je peklo, hudo peklo. Oj, da bi povedal očetu resnico! Oj, da bi povedal, da je bil z divjima lovcema na Policah! Vzrojil bi oče in bi ga pograbil v srdu. Nemara bi ga še celo v svoji pravični jezi pretepel vpricho vseh drvarjev.

A resnice se Inja ni upal povedati. Zato pa mu je bilo hudo, in natanko se je zavedal, kako velik nov greh je storil zdaj, ko je nalaгал očeta. »Oče, odpustite mi!« je zaprosil z jokavim glasom. »Saj ne storim nikoli več... Odpustite mi, oče! Priden bom in Vas bom poslušal...«

Oče ga je pogledal in ker je videl v sinovih očeh resnično kesanje, se je pomiril. Nič več ni bilo srditosti v njegovem srcu. Samo žalosten je bil, žalosten zaradi lahkomišelnega otroka. »Za zdaj ti odpustim,« je dejal naposled. »Samo glej, da ne storiš nikoli več kaj takega. Ti ne veš, kako grdo je to pred ljudmi, a še stokrat grše pred Bogom. Dobro si zapomni moje besede in glej, da prideš v nedeljo.«

In Košutnik je odšel. Stopil je še k staremu Matiji, pa ga je prosil, naj gleda malo na njegovega fanta. Nato pa je šel počasi preko rovtá. Doli ob koči pa se je še ustavil in je pogledal nazaj. Toda ni pomigal z roko; samo ozrl se je po sinu in je stopil potem naglo v goščavo.

Inji pa je bilo hudo. Sam ni vedel, zakaj se mu je zasmilil tisti trenutek oče. Videl ga je, kako je šel preko rovtá s povešeno glavo, kakor bi bil žalosten in potrť. In vse to samo radi tega nesrečnega otroka, radi Inje. In Inji se je zasmilil še bolj, ko je pomislil, da je grdo nalagal lastnega očeta. Oj, tako globoko je že padel, da ne spoštuje niti očeta več! Tudi mater bi bil nalagal, ko bi bila prišla k njemu in bi ga vprašala, kje je hodil včeraĵ. Tudi mater! — In Inja se je ustrašil svoje lastne hudobnosti. Strah ga je bilo, in trdno je bil prepričan, da ga kmalu kaznuje Bog.

»Oče!« je zaklical polglasno in je hotel steči za očetom. Na kolena bi bil padel pred njim in bi ga jokaje prosil odpuščanja, ker ga je tako grdo nalagal. Vse bi mu povedal, kje je hodil včeraĵ in kako je delal greh z Lojzem in Klemucem. In oče bi mu nemara tudi to odpustil. Samo pokaral bi ga, in potem bi bilo vse dobro.

»Oče!« je zaklical še enkrat in vrgel sekiro na tla, da steče za očetom. A tedaj stopi k njemu Hkavcev Lojz. Na smeh se je držal Lojz, pa je govoril: »I, kaj so te zmikastili oče? Seveda, domov bi bil moral včeraĵ; na, pa si šel raje z mano. I, seveda — ti se pa kremžiš, kakor bi bil star pet let. Pomisli, Inja, da si že fant. Grdo je za fanta, če se cmeri kakor otrok. Ali si slišal, Inja?«

Inja je Lojza samo pogledal. Tisti trenutek mu je bilo popolnoma jasno, da je samo Lojz kriv, da je zašel na krivo pot. Glej, zapeljal ga je Lojz in ga bo zapeljal še nadalje. Saj se smeje Lojz, tako prijazno se smeje, kakor se smejejo samo grdi zapeljivci. Inji je bilo jasno vse to. Zato je pa pogledal Lojza in mu je rekel odločno: »Ti si vsega kriv, ti, Lojz! Pa ne misli, da me zapelješ še vdrugič. Ne grem več s tabo na Police, le bodi prepričan, da za noben denar več...«

Lojz se je posmejal naglas. »Neumen si ti, Inja, res si neumen,« je dejal prav mirno. »Kdo te je zapeljal, te vprašam? Ali jaz? — Glej ga no! Samo dobro sem ti hotel, samo to sem hotel, da si prislužiš na lahek način deset kronic, ker si siromak. Na, pa ti je tako hvaležen, otročaj kisli! Saj pravim...«

In skoro razsrdil se je Lojz. Zamahnil je z roko, pa je grdo pogledal Injo. In je nadaljeval: »Ne misli, da ti ne odštejem tistih deset kronic. Pošteno si jih zaslužil, pa ti jih tudi dam čez dva dni pošteno. Ali si slišal? — Samo nekaj moraš še storiti. Na planino greš danes. Dam ti s sabo zavitek, da ga neseš pastirju Klemucu kakor zadnjič. Potem ti pa odštejem tiste kronice. Ali boš nesel?«

Inja ga je pogledal, pa je odgovoril: »Ne, ne nesem. Saj vem, da so kože onih dveh divjih koz, ki sta ju ustrelila včeraĵ na Policah. O, dobro vem, Lojz! Zato pa ne ponesem kožo Klemucu.«

Lojz se ni držal več grdo. Zasmejal se je veselo in prijel dečka za uho. »Neumen si, Inja, strašno neumen, ker tako govoriš. Res so v zavitku kože, ki jih dobi Klemuc in jih proda v dolini trgovcu za lepe denarce. Toda, poglej, ti neumnež: včeraj si bil z nama do zadnjega in si nama zadosti pomagal. Tudi ti si pomogel, da sva ustrelila s Klemucem dve divji kozi. Zato pa moraš ponesti kože na planino, ker sta tudi tvoji. In s tem je končano vse. Ne bom te več vabil s sabo, ker si grdo nehvaležen. Kdo drugi bi skakal od same zadovoljnosti. Saj deset kronic ni kar tako. Pošteni denarci so, in ti se moraš ubijati ves mesec s sekiro, da prislužiš deset kronic... Veš, nikdar več te ne vzamem s sabo. Samo danes moraš še nesti koži Klemucu na planino. Nimam nikogar, ki bi mu zaupal. No, potem pa obračunava in sva spet, kakor sva bila lani. Ali si slišal?»

Toda Inja je sklenil, da ostane trden. Niso ga motile več zapejljive Lojzeve besede. Sklenil je, da se poboljša in da se ne da več zapeljati. Samo enkrat je stopil s prave poti. No, pa mora tudi dosti trpeti zato. Saj ga grize v srcu in ga peče veliki greh, ki ga je bil storil. »Naj bo!« je rekel odločno Lojzu. »Koži še ponesem Klemucu. Toda s tabo ne grem nikoli več, ker je tatvina streljati prepovedano divjačino. Zaradi tebe sem bil včeraj brez maše in sem se moral danes zlagati očetu... Oj, hudo je to, hudo!»

Lojz ga je potrepljal po rami. »E, beži, beži!« je rekel. »Kdo bi si jemal tako malenkost tako k srcu? Boš šel pa drugo nedeljo k dvema mašama, če nisi bil včeraj pri njej. Kaj zato, če si se malce zlagal očetu! Saj ni bilo hudega. Boš videl, kako vesel bo oče, ko mu prineseš kronice. Pa mu morda lahko takrat poveš, da si ga nalagal. 'Beži, beži, Inja, pa ne bodi neumen!' ti poreče oče, pa bo vse dobro.«

Lojz se je zasmejal še enkrat. Nato se je pa naglo obrnil in je šel k svojemu delu. Inja je gledal za njim, pa ga je bilo skoro strah. V tem trenutku je spoznal popolnoma, kako hudobno in popačeno srce ima drvar Lojz. Nista ga zaman svarila planšar in stari Matija, naj ne občuje dosti z Lojzem. O, nista ga brez vzroka!... In Injo prešine strah, in vest ga prične še bolj gristi. Zasluti, da pride zanj še hujša kazen nego pekoča vest. Na sveto nedeljo je šel z divjima lovcema krast; brez maše je bil in je povrhu še nalagal očeta!

Strah je bilo Injo, da ga je tupatam kar treslo. Proti poldnevu je šel s starim Matijo v kočo, da napravita kosilo. Matija ga je gledal in je zmajeval z glavo. Tuintam je zažodrnjal nekaj nerazločnega. Naposled pa je izpregovoril kar naravnost: »Ti si bil včeraj z Lojzem na gorah. Ne taji in povej resnico!»

Inja se je zdrznil. Strahoma je pogledal starega drvarja. Česar se ni upal povedati očetu, to je priznal zdaj Matiji. »Bil sem,« je zajeceljal in je povetil oči.

»Saj sem vedel,« je zamrmral Matija. Obraz se mu je zmračil in stisnil je pest. Dolgo je gledal dečka, ki je stal ves osramočen pred njim, in je zmajeval z glavo.

»Nikoli več ne pojdem, stric Matija, nikoli več!« je govoril Inja jokaje. »O, ne bodite hudi, stric Matija! Saj je bilo samo enkrat...«

Stari drvar ga je pogledal še enkrat. Še enkrat je zamrmral nekaj nerazločnega, toda ni izpregovoril besedice...

ČREŠNJE-RUMENKE.

isto jutro je bilo v tretjič, da se je pastirčka Janka že kar na tešče lotila taista požrešna in vabljava želja, ki mu je delala preglavice prejšnja dva dneva od zore do mraka; a to pot je bil izkušnjavec veliko hujši in nasilnejši kakor sicer. Janko se je nemirno prevrnil na svojem ležišču, na prašni slami, in si je pričel mencati oči, da bi tako odpodil izkušnjavca. Toda vse zastonj: izkušnjavec danes ni maral pobegniti. Janko se je oprl na komolce, se dvignil in sédel, nato pa se je z zaspanim očesom ozrl okrog sebe po hlevu, proti tisti strani, kjer je skozi dvoje ozkih lin sililo v mračni hlevski prostor nekaj zgodnjih, plešočih solnčnih žarkov. Za dolgo leseno pregrajo, ki je delila hlev v dva dela, so ležale ovce. Večina njih se je bila že zdavnaj zbudila: obračale so glave, migale z ušesi, mrdale z nosnicami in kakor psi vohale po zadušnem ozračju od gnojnih tal do zaprašenega, s tankimi pajčevinami prepreženega stropa. Janko se je zdrznil in se nehote stresel; zdelo se mu je namreč, kakor da so zavohale ovce njegov greh, ki, dasiravno še ne storjen, se je že spočel v njegovi duši. Presilen je bil izkušnjavec, in Janko mu je podlegel.

»Najedel se jih bom danes... dodobra se jih hočem nazobati... Eh, saj ni mogoče drugače! Tako lepó rumene so vse... Kaj bi gledal samó od daleč nanje?« — se je predla mreža misli po njegovi glavi. Janko se je oblačil in premišljeval dalje: »Saj videl me ne bo nihče, o tem sem prepričan. V vinogradu stoji tista črešnja — kdo neki bo hodil zdaj, meseca junija, v vinograd? ... Ne bo ga, Hribarjevega Janeza, tistega kosmatega in brkastega, blizu... ne bo ga... Vem, da ga ne bo... Naj bi jih bil pa prej obral, črešnje... Saj so že dolgo vse zrele... Pa tudi: če mu jih jaz ne oberem, lahko morda segniyejo, ali jih pa pozobljejo kavke, vrane in kosi... Boljše torej, da se lotim črešenj jaz!«

Premotil je za hip vest, ki je kluvala v njem, in je vstal. Ovce so zameketale. Troje belih jagnjet, ki jih je imel Janko posebno rad, mu je takoj priskakljalo nasproti; ali jagnjeta so gledala tako žalostno: Janku je bilo, kakor da vedó za njegov grešni sklep in mu očitajo greh že vnaprej...

Svetlo, a vendar še zelo zgodnje jutro je šumelo zunaj nad dramečo se vasjo, ko je prijel Janko za leskovo šibo in jel gnati Komarjevo čredo ovác iz hleva. Kmalu so tropotále ovce po grapavi poti skozi vas: jagnjeta